

**Projectevaluatie
'Gebouwde omgeving
en criminaliteit'
1987 - 1990**

**Kop van Zuid
Prinsenland**

**Een experimentresultaat te
vondeling?**

**Amsterdam, 31 december 1990
Bureau Criminaliteitspreventie
Van Dijk en Van Someren b.v.
H.J. Korthals Altes en
P. van Someren**

Inhoudsopgave

	pag.
Samenvatting	1
Inleiding	2
1 Activiteiten en produkten	4
1.1 Produkten Kop van Zuid	4
1.2 Produkten Prinsenland	5
1.3 Niet lokatie-gebonden produkten	6
2 Evaluatie van de aanpak	7
2.1 Structuurplan	7
2.2 Bestemmingsplan	8
2.3 Verkavelingsplan	8
2.4 Woonomgevingsplan	9
2.5 Bouwplan	9
2.6 Overige opmerkingen	10
2.7 Conclusies	13
3 Aanbevelingen	14
3.1 Algemeen	14
3.2 Specifiek	15
4 Slotbeschouwing: het vervolgtraject	17

Samenvatting

De vier projectjaren Gebouwde Omgeving en Criminaliteit (1987-1990) kunnen in een aantal stappen worden samengevat.

- Sociale veiligheid vormt sinds het begin van de jaren tachtig een bestuurlijk aandachtspunt; ook in de gemeente Rotterdam komt die aandacht er.
- De gemeente Rotterdam start begin 1987 een project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit, waarin een extern bureau als veiligheidsadviseur mee gaat draaien in het ruimtelijk planproces, eerst alleen Bispo-gebied in Kop van Zuid, later ook in Prinsenland. De hoofdvraag van het project luidt: is de inzet van een veiligheidsadviseur een goede methode om te bereiken dat sociale veiligheid in ruimtelijke plannen wordt ingebouwd?
Tevens wordt door de toenmalige wethouder van ruimtelijke ordening een stedelijke overleggroep Sociale veiligheid in het leven geroepen.
- Vanaf 1988 worden, mede op basis van de adviezen van het externe bureau door de stedelijke overleggroep Sociale veiligheid plannen ontwikkeld om de rol van veiligheidsadviseur van de externen te laten overnemen door veiligheidsadviseurs in dienst van de politie.
- De evaluatie van het afgeronde project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit (het stuk dat thans voor u ligt) wijst uit, dat het structureel meedraaien van een veiligheidsadviseur in het planproces een goede manier is om sociale veiligheid in ruimtelijke plannen in te bouwen. Daarmee is de hoofdvraag van het project (zie boven) positief beantwoord.
- Begin 1991 loopt de opdracht van de externe veiligheidsadviseurs af, maar de politie lijkt nog niet geheel gereed te zijn om het estafettestokje over te nemen.
- De externe veiligheidsadviseurs leggen hierbij hun kind in de vorm van het positieve projectresultaat te vondeling. Om de overlevingskansen van hun kleine spruit zo optimaal mogelijk te maken, geven de externe veiligheidsadviseurs in deze evaluatie niet alleen een beschrijving van de vondeling (hoofdstuk 1 en 2), maar ook aanbevelingen voor, en ideeën over, de verdere opvoeding (hoofdstuk 3 en 4). We hopen dat er snel een team van politiefunctionarissen opduikt, dat zich ontfermt over deze vondeling.

Inleiding

Sinds het begin van de jaren tachtig mag het begrip Sociale veiligheid¹ zich in een warme belangstelling verheugen. Zowel vanuit de vrouwenbeweging als vanuit de hoek van criminaliteitsbestrijders worden de eigenschappen van de gebouwde omgeving meer en meer naar voren geschoven als belangrijke beïnvloeders van de sociale (on)veiligheid. Dit standpunt vindt halverwege de jaren tachtig ook gehoor in Den Haag. In 1985 verschijnt de regeringsnota 'Samenleving en Criminaliteit', waarin aangegeven wordt dat er in het ontwerp van de gebouwde omgeving rekening moet worden gehouden met sociale veiligheid.²

Het spreekt voor zich dat deze ontwikkeling aan de gemeente Rotterdam niet onopgemerkt voorbijgaat. Eind 1986 initieert Bureau Halt Rotterdam een project 'Gebouwde omgeving en criminaliteit'³, waarvoor Rijkssubsidie werd aangevraagd en verkregen.

Bureau Halt zoekt een extern bureau om actief mee te draaien in de planvorming voor het Bispo-gebied in de Kop van Zuid. Dit externe bureau moet als 'veiligheidsadviseur' een inbreng gaan leveren in de diverse planteamen die bezig zijn met het ontwikkelen van ruimtelijke plannen voor het Bispo-gebied. Diverse bureaus werden uitgenodigd om hiervoor offerte uit te brengen op basis van de HALT-notitie met de uitdagende titel 'Hoe grootser de plannen, hoe kleiner de misdaad'. Bureau Criminaliteitspreventie/Van Dijk en Van Soomeren uit Amsterdam krijgt begin 1987 de opdracht. Als belangrijkste doel van het project wordt geformuleerd: inzicht krijgen in de wijze waarop sociale veiligheid structureel ingebouwd kan worden in het planproces. Het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit is in eerste instantie een experiment dat moet leiden tot het verkrijgen van dit inzicht.

De geplande einddatum van het project is aanvankelijk voorjaar 1989. Op dat moment wordt echter besloten om het project te verlengen (gefinancierd door de gemeente zelf). Een gunstig effect van deze verlenging is de soepele aansluiting tussen de activiteiten van de externe veiligheidsadviseurs en die van de gemeentepolitie. Vanaf 1988 worden namelijk plannen gemaakt om de politie een taak te geven als veiligheidsadviseur. De einddatum van het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit verschuift naar 1 januari 1991 en het aandachtsgebied wordt uitgebreid. Behalve in de Kop van Zuid zullen de externen ook in het nieuwbouwgebied Prinsenland actief in de planvorming mee gaan draaien.

Het project wordt afgesloten met de voorliggende evaluatie. Deze moet, aansluitend op het doel van het project, in eerste instantie antwoord geven op de vraag: hoe kan sociale veiligheid structureel worden ingebouwd in het planproces.

1 Sociale veiligheid is een 'containerbegrip'. Het wordt gebruikt om zowel objectieve veiligheid als subjectieve veiligheid aan te duiden. Objectieve veiligheid is het werkelijk optreden van delicten, zoals vandalisme, diefstal, inbraak en geweld. Subjectieve veiligheid is de angst om van deze delicten het slachtoffer te worden.

2 Letterlijk luidt de tekst van deze beleidsdoelstelling: "Het scheppen van een gebouwde omgeving die qua planologische en (stede)bouwkundige kenmerken zo min mogelijk gelegenheid geeft voor het plegen van delicten".

3 Dit project is niet de enige uiting van de gemeente Rotterdam om iets aan sociale veiligheid in het planproces te doen. Zo maakte Bureau Inpraakbegeleiding een video voor ontwerpers over het inbouwen van sociale veiligheid in stadsvernieuwingsplannen en werd er een Stuurgroep Sociale Veiligheid ingesteld, die zich onder andere buigt over het inschakelen van de politie in planvorming.

Gezien dit accent op de procedurele kant van de zaak is deze evaluatie niet de plaats om een uitputtende beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden te geven. Deze beschrijving is zeer beknopt gehouden (hoofdstuk 1). Het accent ligt op de evaluatie (hoofdstuk 2) en de aanbevelingen (hoofdstuk 3). Met die aanbevelingen en onze visie op het vervolgtraject (hoofdstuk 4) gooien wij de handschoen in de ring: wie neemt die op voor de volgende ronde? Het vervolgtraject is op het moment van verschijnen van deze evaluatie nog onduidelijk. Andere partijen zullen de conclusies en aanbevelingen moeten overnemen en omsmeden tot concrete plannen en activiteiten. Pas dan is zeker dat het experimentresultaat, neergelegd in deze evaluatie, geen vondeling blijft.

1 Activiteiten en produkten

Inleiding

Er zijn diverse methodes om sociale veiligheid in ruimtelijke plannen in te bouwen. We noemen er hier vier. Gemeenschappelijk kenmerk van alle vier de methodes is de betrokkenheid van een 'veiligheidsadviseur'⁴ als toegevoegde partner in het planproces. De vier methodes zijn geordend naar de mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid die de veiligheidsadviseur op zich neemt voor de plankwaliteit.

- 1 Het *toetsen* van toegezonden plannen aan de hand van een checklist
- 2 Het *overbrengen van relevante kennis* van de veiligheidsadviseur op ontwerpers, waarna deze laatste de verworven kennis in het vervolgtraject *zelfstandig toepassen*
- 3 Het *op uitnodiging ad-hoc meedraaien* van een veiligheidsadviseur in het planproces
- 4 Het *structureel meedraaien* van een veiligheidsadviseur in het planproces.

Aan het begin van het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit (eigenlijk al in de uitnodiging om offerte uit te brengen) is direct al gekozen om de meeste te nadruk te leggen op de laatste manier van werken. Sterker nog: er is expliciet voor gekozen om niet te werken via het toetsen aan de hand van checklists. Argumenten daarvoor waren:

- elke situatie is weer anders, standaardoplossingen bestaan niet
- het meedraaien werkt constructiever, door toetsing achteraf kunnen ontwerpers zich in hun creativiteit beknot voelen.

De keuze voor het structureel meedraaien in het planproces betekent dat de activiteiten voor het leeuwedeel bestaan uit het bijwonen van planteamvergaderingen, bilateraal overleg, telefoongesprekken, memootjes en stukjes tekst voor plantoelichtingen produceren, commentaar leveren op stukken en andere activiteiten die geen tastbaar produkt op lijken te leveren. Het produkt is in feite het plan zelf, dat uiteindelijk een afspiegeling vormt van alle belangen - waarvan sociale veiligheid er één is.

Daarnaast zijn er al dan niet los van concretere planontwikkeling stukken geproduceerd, die op tastbaarder wijze getuigen van het feit dat sociale veiligheid een aandachtspunt bij de planontwikkeling is geweest en moet blijven.

1.1 Produkten Kop van Zuid

NB Hier worden alleen schriftelijke produkten genoemd. 'Mondelinge' produkten (het uitbrengen van adviezen tijdens planteamvergaderingen e.d.) vallen daarbij buiten beschouwing, maar vormen wel het leeuwedeel van de totaalproductie.

⁴ Het begrip 'veiligheidsadviseur' kan als volgt worden gedefinieerd: een toegevoegde partij in het ruimtelijk planproces, die de belangen van sociale veiligheid in dit proces behartigt. Door wie deze nieuwe partij vertegenwoordigd wordt, is geen vast gegeven. In de Rotterdamse projectopzet wordt het in eerste instantie door een extern bureau gedaan. Doch ook de politie kan als veiligheidsadviseur worden ingezet, zoals in de verdere Rotterdamse plannen wordt beoogd. Ten slotte is het denkbaar dat een functionaris bij de dienst Ruimtelijke Ordening (DROS) speciaal met deze taak belast wordt.

- *Bispo, een veilige haven?* Brochure gericht op planners en beslissers in de gemeente Rotterdam met een analyse van mogelijkheid om in het structuurplan voor het Bispo gebied in te spelen op sociale veiligheid.
- *Aanpak openbare ruimte Wilhelminapier.* Brochure gericht op gemeentelijke planners en marktpartijen. Bevat een analyse van mogelijkheden om de ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en veiligheid bij de planontwikkeling voor de Wilhelminapier veilig te stellen. (Verschijnt begin 1991).
- *Peperklip:* een analyse van de leefbaarheid volgens een speciaal voor dit doel ontwikkelde methode.
- *Samenstelling bewoners:* een notitie gericht op volkshuisvesters en woningtoewijzers die aangeeft hoe men de woningtoewijzing en -differentiatie kan inzetten als instrument om de leefbaarheid te bevorderen.

1.2 Produkten Prinsenland

NB Alleen schriftelijke producten zijn genoemd, zie onder 1.1.

- *Advies Veerse Heuvel.* Analyse van kwetsbare plekken in verkavelingsplan en bouwplannen Veerse Heuvel met adviezen om deze plekken minder kwetsbaar te maken.
- *Advies Eurowoningen.* Bundeling van tijdens planteamvergaderingen ingebrachte adviezen op woonomgevingsplan en bouwplannen Eurowoningen.
- *Advies langzaam verkeerroutes Prinsenland.* Analyse van kwetsbare plekken in bestaande langzaam verkeerroutes (linten) en adviezen om deze plekken minder kwetsbaar te maken.
- *Woonwagenbewoners in Prinsenland.* Beknopte schets van door het Rijk gevoerd woonwagenbeleid 1900-1990 en een analyse van mogelijkheden om de integratie van woonwagenbewoners in het ruimtelijke plan voor het betreffende gebied in te bouwen.
- *Advies kwaliteit en veiligheid Prinsenparkbuurt.* Bundeling van tijdens planteamvergaderingen ingebrachte adviezen voor de verkaveling, inrichting van openbare ruimte en integratie van bewonersgroepen in de Prinsenparkbuurt. (Verschijnt begin 1991).

1.3 Niet lokatie-gebonden produkten

- *De politie in de rol van veiligheidsadviseur.*

Een interne notitie voor de politie, met een advies over organisatie en opleiding van politiefunctionarissen in de rol van veiligheidsadviseur.

- *Criminaliteitsanalyse:* een notitie met name gericht op de politie, waarin wordt aangegeven aan welke gegevens over criminaliteit en angst daarvoor op welke momenten in het planproces behoefte bestaat en hoe die gegevens het best verzameld kunnen worden.

- *Veiligstellen van sociale veiligheid:* een notitie met name gericht op de 'afdeling bestemmingsplannen' waarin wordt aangegeven welke juridische mogelijkheden er zijn om het veiligheidsbelang te behartigen in bestemmingsplanprocedures.

- *Organisatie Excursie London.* Excursie met gemeentelijke ambtenaren en politici naar bouwprojecten in London die bijzonder illustratief zijn voor de aanpak van sociale veiligheid in de planontwikkeling aldaar.

2 Evaluatie van de aanpak

Inleiding

De ene planfase is de andere niet. In de structuurplanfase draait het om abstracte visies, neergelegd in een plankaart met gekleurde vlakjes en een fantasierijke vertaling daarvan in een indrukwekkende maquette. De bouwplanfase echter is zeer concreet, het gaat om tastbare constructies die in detaillering doorgezet zijn tot en met het te gebruiken type voordeurslot. Een belangrijke vraag bij de evaluatie is daarom: in welke planfase is het ingrijpen op sociale veiligheid kansrijk en effectief en in welke planfase is dat juist niet het geval?

In elke planfase is binnen het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit ervaring opgedaan, waardoor het mogelijk is de evaluatie geheel te baseren op voorbeelden van ervaringen die zijn opgedaan in het project.⁵

Wel past hier de kanttekening, dat deze ervaringen voor het leeuwedeel zijn opgedaan via de methode van structureel meedraaien in planteamen. Het is daardoor niet mogelijk om een goede vergelijking te maken met bijvoorbeeld het ad-hoc (op uitnodiging) meedraaien in het planproces of het toetsen van een plan via een checklist (waarbij men onafhankelijk van het planproces opereert)⁶.

2.1 Structuurplan

Dat het ingrijpen op sociale veiligheid in de structuurplanfase zeker niet kansloos is, bewijzen de Bispo-ervaringen. Als voorbeeld noemen we het advies tot tweezijdige bebouwing van de Emplacementsweg. Dit advies heeft zeker meegewogen bij de beslissing om de weg-as te verschuiven, waarmee de beoogde tweezijdige bebouwing mogelijk werd. De eerder genoemde schuifbeslissing was echter beslist niet alleen ingegeven door veiligheidsmotieven. Juist in de structuurplanfase is merkbaar dat er zeer sterke belangen op de weegschaal liggen, waarbij vergeleken het gewicht van sociale veiligheid gering is. Sociale veiligheid krijgt daarom pas een kans, wanneer de zware belangen elkaar ongeveer in evenwicht houden. Dan kan het zelfs de doorslag geven. In de structuurplanfase kan het plan zich in korte tijd sterk wijzigen (de beslissing om de brugaanlanding te verschuiven bijvoorbeeld, bracht een kettingreactie van vervolgbeslissingen teweeg). Dit vereist van de veiligheidsadviseur behoorlijk wat aanpassingsvermogen. Het kan betekenen, dat de advisering niet effectief lijkt. De adviseur heeft een tijd meegedraaid en op basis van een bepaalde situatie adviezen gegeven. Nu verandert die situatie ingrijpend en dan lijken de adviezen voor niets. Dit is echter maar ten dele waar. De advisering (met name de onderbouwing daarvan) heeft namelijk een niet te onderschatten leereffect op andere betrokkenen. Deze leererva-

5 In het kader van deze evaluatie moeten de praktijkervaringen beperkt blijven tot de meest illustratieve voorbeelden. Voor een meer uitgebreide beschrijving van ervaringen wordt met name verwezen naar de stukken 'Bispo, een veilige haven?' en 'Advies kwaliteit en veiligheid Prinsenparkbuurt'.

6 Het toetsen van plannen via een checklist was zelfs als methode bij voorbaat uitgesloten. Het is daarom onmogelijk om aan de hand van praktijkervaringen binnen het project vast te stellen of deze methode in sommige situaties misschien toch goed kan werken. Een bestek(tekening) is op technische aspecten wel goed te toetsen via een checklist. Dit type toetsing zouden derhalve deel van de werkzaamheden van de politie-veiligheidsadviseurs kunnen uitmaken.

ring zal op zijn minst gedeeltelijk blijven doorwerken, ook in de nieuwe situatie.

Ook het omgekeerde van snelle verandering kan zich voordoen. Er gaan dan wel geruchten dat er een belangrijke schuif-beslissing boven de markt hangt, maar het is nog niet bekend of en wanneer die genomen wordt. Wanneer de veiligheidsadviseur in zo'n situatie een advies moet schrijven, moet hij in scenario's kunnen denken.

Samenvattend: in de structuurplanfase liggen goede mogelijkheden om sociale veiligheid in te bouwen, mits

- de zwaardere belangen elkaar ongeveer in evenwicht houden
- de veiligheidsadviseur in staat is zich een abstract plan voor te stellen en vlot kan inspelen op ingrijpende planwijzigingen en in scenario's kan denken.

2.2 Bestemmingsplan

Zowel voor het ontwerp van het bestemmingsplan Kop van Zuid als het (tweede) ontwerp-bestemmingsplan Prinsenland zijn adviezen gegeven voor het 'inbouwen' van sociale veiligheid. Dit heeft geresulteerd in het opnemen van een paragraaf over de bevordering van sociale veiligheid in beide bestemmingsplannen. Papier is geduldig en dat geldt helaas ook voor bestemmingsplannen. Zo'n stukje tekst in een bestemmingsplan is absoluut geen garantie dat het met de verdere planvorming overal en altijd de veilige kant op gaat. Het is een publiek geheim dat het met de naleving van bestemmingsplannen in Nederland niet best gesteld is. Dat betekent echter ook weer niet, dat het opnemen van een paragraaf over sociale veiligheid zinloos is. Mocht men later in de planvorming onveilige situaties dreigen te creëren, dat kan de veiligheidsadviseur (of andere betrokkene) er met het bestemmingsplan in de hand op wijzen dat dit niet strookt met de overkoepelende plan-uitgangspunten.

Samenvattend: ingrijpen in de bestemmingsplanfase kan effectief zijn, mits men het daar niet bij laat.

2.3 Verkavelingsplan

De evaluatie valt op dit punt minder gunstig uit. Hoewel er in theorie goede mogelijkheden zijn om veiligheid in te bouwen bij het maken van een verkavelingsplan, is dit door onze praktijkervaringen niet bevestigd. Vraag is natuurlijk of de opgedane ervaringen representatief zijn, dan wel meer een kwestie van ongelukkig toeval. Wij houden het op het laatste. Daarvoor hebben we de volgende argumenten.

- In een aantal gevallen lag de verkaveling al grotendeels vast, en kon alleen nog in details geschoven worden (Veerse Heuvel, Eurowoningen).
- In de gevallen waarin de verkaveling nog open lag, was er (nog) geen passend ambtelijk kader waarbinnen het plan stap voor stap ontwikkeld en bekeken wordt (Prinsenparkbuurt, Langzaam verkeerroutes).

Een goede testcase om het definitieve antwoord te krijgen op de vraag of de fase van verkavelingsplan wel of niet geschikt is voor inbouwen van sociale veiligheid, is de Prinsenparkbuurt. Over enige tijd zal waarschijnlijk een integraal planteam voor een deel van deze buurt worden opgestart. In het 'advies kwaliteit en veiligheid Prinsenparkbuurt' (verschijnt begin 1991) zullen

adviezen worden gegeven voor de verkaveling van deze buurt. Wanneer het planteam met die adviezen blijkt te kunnen werken, is pas het definitieve antwoord op de vraag te geven.

Samenvattend: het is nog niet geheel duidelijk of het verkavelingsplan geschikt is om sociale veiligheid in te bouwen, maar wij hebben daar wel hoop op.

2.4 Woonomgevingsplan

In de fase van het woonomgevingsplan is voldoende ervaring opgedaan om te kunnen evalueren. De evaluatie valt gematigd positief uit. Positief tot zeer positief is de goede discussie die in planteamen gevoerd is over keuzes in het woonomgevingsplan die raken aan het belang van sociale veiligheid. De ingebrachte adviezen zijn zeer concreet en spreken tot de verbeelding van andere planteamdeelnemers, omdat ze zeer herkenbaar zijn. Als voorbeeld noemen we de wat onduidelijke routing in het plan Veerse Heuvel. Als gevolg van de veiligheidsadviezen zijn in het plan enkele paden verlegd en straatprofielen veranderd, waardoor de herkenbaarheid en oriëntatie voor langzaam verkeer aanmerkelijk verbeterd is. Anderzijds hebben we ervaren dat zo'n advies, hoe duidelijk en concreet ook, soms niet overgenomen wordt. Als voorbeeld noemen we de erfafscheiding tussen achtertuin en woonpad in het plan Eurowoningen. De naar de mening van de veiligheidsadviseur goede oplossing, die in het planteam gezamenlijk ontwikkeld was, sneuvelde in de laatste ronde om financiële redenen en werd vervangen door een in de ogen van de veiligheidsadviseur minder goede oplossing.

Zo'n gebeurtenis doet in feite niets af aan het nut van het advies zelf. Hier geldt 'It's all in the game', de ene keer is de ene partij tevreden en de andere keer de andere partij, zelden zijn ze het allebei. 'Verliest' de veiligheidsadviseur dan kan hij zich altijd nog troosten met de gedachte, dat zijn adviezen in een volgende situatie misschien wel tot hun recht kunnen komen.

Samenvattend: op het niveau van het woonomgevingsplan kan sociale veiligheid kansrijk en effectief worden ingebouwd.

2.5 Bouwplan

De evaluatie is op dit punt positief. Voor de aard van de adviezen geldt hetzelfde als bij het woonomgevingsplan: die is concreet en herkenbaar. Dit verhoogt de kans dat ze de betrokkenen aanspreken en men besluit ze over te nemen. De ervaringen bij projecten die in de fase van voorlopig ontwerp verkeren wijzen duidelijk in die gunstige richting. Een voorbeeld daarvan zijn de gestapelde woningen aan de Dutilhweg. Daarbij is als gevolg van de veiligheidsadviezen onder meer de ontsluiting van de berging verlegd naar een beter zichtbare plek en is de afscheiding versterkt tussen de privé-terrassen van de woningen op de begane grond en het omringende openbaar plantsoen. Wanneer het bouwplan al gevorderd is tot een definitief ontwerp, liggen er voor het inbouwen van sociale veiligheid duidelijk minder kansen. Een voorbeeld daarvan zijn de gestapelde woningen (kopblokken) in het plan Veerse Heuvel. Daarbij gaf het plan een routing van woning naar berging via het binnenterrein aan, via een onverlicht achterpad. Het advies om de bergingen te verplaatsen waardoor de routing via de straat zou verlopen en het binnenterrein afgesloten kon worden, werd - ondanks het feit dat op-

drachtgever en architect zich er in konden vinden - niet overgenomen omdat dan te veel tekenwerk opnieuw zou moeten worden gedaan. Men koos in dit laatste geval voor een simpeler, maar minder bevredigende oplossing: het verlichten van het achterpad. De route wordt daarmee wel veiliger, maar het binnenterrein kan niet worden afgesloten.

Samenvattend: het inbouwen van sociale veiligheid in bouwplannen is kansrijk en effectief, mits men er op tijd bij is (de fase van het voorlopig ontwerp).

2.6 Overige opmerkingen

Het ambtelijke kader

Wanneer het ambtelijk kader (in de vorm van projectgroep, planteam, stuurgroep, werkgroep, programmteam of wat dan ook) ontbreekt, is implementatie van veiligheidsadviezen moeilijk gebleken. Sprekend voorbeeld is het (bij 2.3 reeds genoemde) advies over de langzaam verkeerroutes in Prinsenland. Ondanks het feit dat de betrokken ontwerpers zich in de adviezen konden vinden, kwamen deze toch in een soort vacuüm terecht. Belangrijkste reden daarvoor is het tot op heden ontbreken van een passend ambtelijk kader waarin met deze adviezen aan het werk kan worden gegaan. Daaruit valt te leren dat het inbouwen van sociale veiligheid in ruimtelijke plannen alleen kansrijk en effectief is wanneer er een ambtelijk kader is (bestaand dan wel in het leven te roepen) waarin de veiligheidsadviezen behandeld kunnen worden⁷.

De rol van de begeleidingscommissie

Bij de start van het project was er een 'Werkgroep Kleine Criminaliteit Bispo', die de rol van begeleidingscommissie op zich nam. Deze commissie bewaakte niet alleen de voortgang, maar gaf ook inhoudelijke ondersteuning. Toen Prinsenland erbij kwam als aandachtsgebied (medio 1989) besloot de opdrachtgever (Bureau HALT) hiervoor een aparte begeleidingscommissie in het leven te roepen. Gezien het feit dat de Kop van Zuid en Prinsenland in verschillende DROS-districten liggen was dit een logische keuze.

Op voorstel van de opdrachtgever opereerden beide commissies vanaf begin 1990 als procedurebewaker en niet als inhoudelijk betrokken werkgroep, zoals in de periode 1987-89 het geval was. Dit voorstel is unaniem aangenomen. Ondanks het feit dat dit een praktisch voorstel leek (kortere, minder frequentie vergaderingen) bleken er in de praktijk toch nadelen aan te kleven. Het nadeel voor de projectuitvoerders was dat reflexie in breder verband over het doorlopen proces werd gemist, er geen brainstorm- en denktanksessies meer waren die de projectuitvoerders konden sturen in hun werk en de betrokkenheid van de opdrachtgever bij het project enigszins af leek te nemen.

⁷ Het lijkt erop dat de ambtelijke kaders in de ruimtelijke planvorming met name gericht zijn op de gebouwen en de openbare ruimte daar de automatische resultante van is, waarvoor geen planteam of ander ambtelijk kader nodig zou zijn. Dit zou betekenen dat er een structurele belemmering bestaat bij het implementeren van veiligheidsadviezen die de openbare ruimte betreffen. Dit zou een ernstige zaak zijn, gezien het feit dat in de openbare ruimte een groot deel van de criminaliteit (en angst daarvoor) optreedt. Het valt dan ook zeker te overwegen om de openbare ruimte structureel aandacht te geven in ambtelijke kaders (door het instellen van Planteam Openbare Ruimte).

Deze omstandigheden moeten bij evaluatie als negatieve factoren worden beschouwd. De omzetting van de begeleidingscommissies van inhoudelijk naar procedureel gerichte clubs is geen gelukkige keuze geweest. Dit blijkt ook uit het volgende.

Doortillen en doen uitwaaiëren van resultaten

In de eerste projectperiode (1987-1989) is op een gegeven moment door de begeleidingscommissie besloten om de advisering op het Bispo-structuurplan en de onderbouwing van dit advies in grote oplage en in aantrekkelijke uitvoering te verspreiden onder beslissers en onder een breed ontwerperspubliek in de vorm van de brochure 'Bispo, veilige haven?'.

Dit had de volgende doelen:

- aandacht vragen voor het onderwerp bij beslissers;
- uitwaaiëring van opgedane kennis en ervaringen op een bredere groep vakmensen in het planproces.

De georganiseerde excursie naar London diende dezelfde doelen maar bediende zich van een ander - confronterend, onontwijkbaar - middel: beslissers en ontwerpers met hun neus op concrete feiten drukken.

Deze aanpak komt bij evaluatie zeer gunstig uit de bus.

Zo blijkt de echo van de brochure 'Bispo, veilige haven' nog jaren na verschijning in ontwerperskringen na te galmen.

Sinds medio 1989 zijn echter geen doortil- en uitwaaiëringsactiviteiten meer ondernomen.

Achteraf waren er waarschijnlijk in de tweede projectperiode ook momenten geweest waarop had kunnen worden besloten om met resultaten de boer op te gaan. Doch als dit het geval is, zijn deze momenten door de externe veiligheidsadviseurs niet tijdig herkend. In feite zijn deze daar de juiste persoon ook niet voor: pas bij inhoudelijke discussie in de begeleidingscommissie kristalliseren dit soort zaken uit.

Het achterwege blijven van doormelding van resultaten blijkt nadelige effecten te hebben:

- de aandacht voor sociale veiligheid ebt weg op beslissersniveau;
- de beslissers raken een goede voeling kwijt met wat er op de werkvloer aan de behartiging van sociale veiligheid wordt gedaan;
- de werkzaamheden van de veiligheidsadviseur worden slechts in kleine kring herkend en erkend
- de van veiligheidsadviseur op ontwerpers overgebrachte kennis blijft grotendeels steken in de (kleine) kring van direct betrokkenen.

We moeten hieruit concluderen dat het achterwege blijven van het doortillen en doen uitwaaiëren van projectresultaten waarschijnlijk een negatief effect op de implementatie van sociale veiligheid in het planproces heeft gehad.

Ook hier achten wij de omzetting van de begeleidingscommissies van inhoudelijke werk- en discussieclub in een procedurebewakingsclub de belangrijkste boosdoener. Door deze omzetting verdween de mogelijkheid voor reflexie en bleef ideeënvorming vanuit een helicopterview uit.

Gevraagde kennis en vaardigheden

In voorgaande paragrafen is terloops melding gemaakt van kennis en vaardigheden die een veiligheidsadviseur moet bezitten om goed mee te kunnen draaien in het planproces. Daarbij is nog niet alles aan de orde gekomen. We zetten hier alle kennis en vaardigheden op een rijtje, die een veiligheidsadviseur idealiter zou moeten bezitten.

Het is vrijwel niet mogelijk om deze kennis en vaardigheden in één persoon te verenigen. Het gaat derhalve om een ideaal-profiel, dat men in het profiel van de veiligheidsadviseurs zo dicht mogelijk tracht te benaderen.

Als externe veiligheidsadviseurs hebben wij ervaren, dat het vergadertempo in planteamsgoedergang hoog is. Het technische en procedurele jargon kaatst snel over de tafel heen en weer. Er is in die situatie geen tijd om uit te leggen wat de betekenis van termen is en hoe een ambtelijke procedure werkt. Het is daarom van belang dat een veiligheidsadviseur de benodigde kennis al enigermate beheerst *alvorens* hij zich in het planproces stort.

Kennis

- Algemene theoretische kennis over de relatie tussen criminaliteit en gebouwde omgeving.
- Lokale kennis van optredende criminaliteit en angst daarvoor.
- Ruimtelijk inzicht en schaalbegrip.
- Planproces en -procedures.
- Denken in scenario's.
- Technische kennis (materialen en constructies, normering).
- Brandweereisen.
- (Kennis van overige maatschappelijke terreinen.)

Vaardigheden

- Sportief en constructief kunnen onderhandelen.
- Strategisch inzicht.
- Een plan kunnen associëren met geschikte voorbeelden van gerealiseerde plannen (zowel met hoog als met laag criminaliteitsrisico).
- (Flexibele inzetbaarheid.)

Enkele zaken behoeven nog enige toelichting.

Brandweereisen: preventieve adviezen zijn helaas nogal eens in strijd met brandweereisen (brandweer eist vluchtwegen, veiligheidsadviseur wil ze juist afsluiten). Het werkt moeizaam wanneer een architect een ontwerp aanpast op grond van de adviezen, die door de veiligheidsadviseur tijdens planteamvergaderingen zijn gegeven, maar die aanpassingen later door de brandweer alsnog worden teruggedraaid. De veiligheidsadviseur moet deze afweging daarom al vooraf kunnen maken, met andere woorden hij moet weten wanneer zijn adviezen in strijd komen met brandweereisen.

Kennis van overige maatschappelijke terreinen: sociale veiligheid blijkt door andere betrokkenen in het planproces nogal eens als een eenzijdige invalshoek te worden beschouwd. Wanneer de veiligheidsadviseur naast preventieve kennis ook kennis op het gebied van beheerbaarheid, integratie van bewonersgroepen en emancipatie van achterstandsgroepen te berde kan te brengen, wordt zijn bijdrage meer gewaardeerd en zal men eerder geneigd zijn om adviezen over te nemen.

Strategisch inzicht: wanneer de veiligheidsadviseur bij een planproces ad-hoc wordt uitgenodigd, ligt het gevaar op de loer dat hij wordt gearachuteerd in een vijandelijk mijnenveld. De veiligheidsadviseur is namelijk, vanwege zijn niet-directe betrokkenheid bij het plangebied, aantrekkelijk om te worden ingezet vanuit zijn strategische positie. Hij moet erop bedacht zijn om als mijnenveger te worden ingezet. Dat hoort bij zijn functie (It's all in the game). Hij moet er dan ook voor kunnen zorgen, dat hij zelf niet in dit mijnenveld tot ontploffing komt.

Flexibele inzetbaarheid: het is in het planproces hollen of stilstaan. Dit vraagt van de veiligheidsadviseur een flexibele inzetbaarheid. Dit is echter niet alleen een kwestie van vaardigheid, maar ook van het organisatorische kader (zie daarvoor hoofdstuk 3 en 4).

2.7 Conclusies

De belangrijkste conclusie van het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit zou in één woord kunnen luiden: *planteams*.

Dit betekent 3 dingen:

- Het structureel meedraaien van een 'veiligheidsadviseur' in planteams is een goede manier om sociale veiligheid in te bouwen in het planproces.
- De keuze voor de methode om de veiligheidsadviseur medebetrokken en verantwoordelijk te maken voor de plankwaliteit is een goede keuze geweest.
- Er is geen aanwijsbaar verschil in mogelijkheden voor veiligheidsadvisering naar schaalniveau: zowel op het niveau van structuurplan, bestemmingsplan, verkavelingsplan, woonomgevingsplan en bouwplan kan het inbouwen van sociale veiligheid door het meedraaien van een veiligheidsadviseur kansrijk en effectief zijn.

Deze conclusies zijn leuk en niet leuk tegelijk. Leuk is dat sociale veiligheid in het planproces een plaats blijkt te kunnen krijgen als een serieus mee te wegen belang. Dit betekent dat er aan het probleem van sociale (on)veiligheid via de ruimtelijke planvorming iets te doen is en dat de inspanningen van veiligheidsadviseurs dus maatschappelijk rendement zullen hebben.

Minder leuk is dat de methode (het *structureel* meedraaien in planteams) een tijdrovende methode is. Dat betekent een relatief forse investering in menskracht⁸. Het wordt daarmee uiteindelijk een politieke beslissing of men de sociaal veilige baten wil laten opwegen tegen de kosten, het structureel inzetten van goed opgeleide veiligheidsadviseurs in de Rotterdamse planprocessen.

⁸ De (extra) kosten van planvoorbereiding die hiermee gemoeid zijn hoeven overigens niet automatisch ten laste van de gemeenschap te komen. De brandweer toetst plannen ook niet gratis: deze kosten worden gedekt door de leges, die elke opdrachtgever moet betalen om een bouwvergunning te krijgen.

3 Aanbevelingen

Inleiding

Uit de leerervaringen (zie hoofdstuk 2) die de externe veiligheidsadviseurs hebben opgedaan in het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit, vallen aanbevelingen te destilleren voor de vervolgaanpak, waarin de politie de rol van veiligheidsadviseur moet gaan overnemen. De aanbevelingen worden hier nog gepresenteerd als losse brokken. De enige structurering die wij hebben aangebracht is een onderscheid naar algemene en meer specifieke aanbevelingen. In het volgende hoofdstuk zetten we de losse ingrediënten in een organisatorisch kader.

3.1 Algemeen

Zet een team van vaste veiligheidsadviseurs op dat gaat meedraaien in planteam

Er is geconcludeerd dat meedraaien in planteam door een veiligheidsadviseur bij plannen op elk schaalniveau een goede manier is om sociale veiligheid in te bouwen in het planproces. Het aantal plannen dat in Rotterdam gemaakt wordt gaat de capaciteit van één functionaris echter verre te boven. Daarom is het noodzakelijk een team van adviseurs op te zetten, per district één adviseur⁹.

Stel een coördinator aan boven het adviseursteam

Om als veiligheidsadviseur goed te kunnen functioneren moet men terug kunnen vallen op een goede interne organisatiestructuur. Het is daarom raadzaam om boven het adviseursteam een coördinator aan te stellen. Deze maakt de planning voor de werkzaamheden van de adviseurs, belegt werkoverleggen, zorgt voor ondersteuning bij problemen en houdt de grote beleidsmatige lijnen in de gaten¹⁰.

Geef de veiligheidsadviseur een plaats in passende ambtelijke kaders

Een adviseur kan alleen effectief meedraaien in het planproces als er een passend ambtelijk kader is waarin hij kan worden opgenomen, zoals een planteam, projectteam, programmteam, bouwteam of tijdelijke werkgroep. Per plangebied zal de coördinator van de adviseurs in overleg met de betreffende projectleiders bij Stadsontwikkeling moeten bepalen, wat het beste kader is voor het meedraaien in het planproces.

Stel een begeleidingscommissie in met een denktankfunctie

Adviseurs kunnen niet buiten een periodieke reflexie op het doorlopen proces. Reflexie op de dagelijkse gang van zaken zal plaatsvinden in periodieke werkoverleggen van het adviseursteam. Daarnaast zal periodiek een *beleidsmatige* reflexie moeten plaatsvinden. Daartoe moeten de adviseurs of

⁹ Deze aanbeveling spoort met de plannen van de politie om per district een veiligheidsadviseur aan te stellen. Het verschil zit hem in de aanpak: in de plannen van de politie zou het accent liggen op toetsing, volgens onze aanbeveling op het meedraaien in het planproces.

¹⁰ Ook dit spoort met de plannen van de politie (zie vorige noot).

althans hun coördinator kunnen terugvallen op een breder samengestelde begeleidingscommissie, die beleidsmatige reflexie geeft, het proces waar nodig bijstuurt en lijnen uitzet voor het adviseurswerk in de toekomst. In deze denktank kan de bijdrage van de directie Stadsontwikkeling niet worden gemist.

Tracht tot verbreding van de invalshoek te komen

Om de waarde van de veiligheidsadvisering verder te verhogen is het van belang dat veiligheidsadviseurs kennis opbouwen van terreinen die grenzen aan de veiligheid, zoals:

- het beheer van wooncomplex en woonomgeving;
- emancipatie van achterstandsgroepen in relatie tot ruimtelijke ordening;
- integratie van qua leefstijl uiteenlopende bewonersgroepen;
- sociale vernieuwing (werkgelegenheid, scholing) in relatie tot ruimtelijke ordening.

Het in de gaten houden van ontwikkeling op aangrenzende terreinen is een taak van de bovengenoemde begeleidingscommissie. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat de coördinator van de veiligheidsadviseurs met andere partijen gaat praten over onderlinge afstemming van eisen. Het spreekt vanzelf dat de veiligheidsadviseurs in de districten (de uitvoerders) hier nauw bij betrokken worden en altijd over de meest recente informatie beschikken.

Stel het bestuur periodiek op de hoogte met een evaluatie

Het gemeentebestuur moet op de hoogte blijven van het functioneren van de adviseurs en de resultaten van het advieswerk, ook als het proces goed blijft gaan. Hier ligt een taak voor de bovengenoemde begeleidingscommissie. Geboekte resultaten en opgedane ervaringen kunnen het best in de vorm van een evaluatie worden doorgespeeld naar het bestuur, vergezeld van een lijstje met gevraagde besluiten. Dit verhoogt de betrokkenheid van het bestuur, al neemt dit een 'ga zo door'-beslissing.

Verspreid opgedane kennis en ervaring onder een breder publiek

Waardevolle kennis en ervaring zou alleen bij direct betrokkenen in het planproces blijven hangen, wanneer deze kennis niet onder een breder publiek van planners, ontwerpers en beslissers bij Stadsontwikkeling zou worden verspreid. De eerder genoemde begeleidingscommissie heeft tot taak om tijdig het moment te herkennen waarop een bundeling en verspreiding van opgedane kennis en geboekte resultaten zinvol is.

Dit bevordert de leerervaring ook bij ontwerpers die nog niet met de veiligheidsadviseurs te maken hebben gehad, waardoor deze ontwerpers uit zichzelf al meer met veiligheid rekening zullen gaan houden.

3.2 Specifiek

Start pas met meedraaien in het planproces als adviseurs voldoende ingewerkt zijn

Om effectief in het planproces mee te kunnen draaien is het bezit van enige planologische en (stede)bouwkundige ervaring van belang. Wanneer deze ervaring ontbreekt zal de adviseur zich alvorens in het planproces mee te gaan draaien de volgende vaardigheden eigen moeten maken:

Kennis

- lokale kennis van optredende criminaliteit en angst daarvoor;
- ruimtelijk inzicht en schaalbegrip;
- planproces en -procedures;
- denken in scenario's;
- technische kennis (materialen en constructies, normering);
- brandweereisen;
- (kennis van overige maatschappelijke terreinen).

Vaardigheden

- sportief en constructief kunnen onderhandelen;
- strategisch inzicht;
- een plan kunnen associëren met geschikte voorbeelden van gerealiseerde plannen (zowel met hoog als met laag criminaliteitsrisico);
- (flexibele inzetbaarheid).

Wanneer het meedraaien in het planproces eenmaal begonnen is, zal de (theoretische) kennis vanzelf groeien met praktijkervaring. Deze ervaring is bijzonder leerzaam en mag niet uitsluitend bij de betreffende adviseur blijven zitten. Bij werkoverleggen zal plaats moeten worden ingeruimd voor het onderling uitwisselen van praktijkervaring. De coördinator dient dit leerproces te stimuleren.

Zorg dat de veiligheidsadviseurs flexibel inzetbaar zijn

Het is hollen of stilstaan in het planproces, waardoor het een vereiste is dat districtsadviseurs op elkaar kunnen rekenen voor ondersteuning. Een piek in het werk van de ene adviseur kunnen door een dal in het werk van de andere adviseur worden opgevangen. De coördinator is het centrale punt waarlangs de (her-)verdeling van werkzaamheden plaatsvindt.

Zorg dat de veiligheidsadviseurs erop voorbereid zijn om als breekijzer ingezet te worden

Soms zal de veiligheidsadviseur vanuit zijn strategische positie gevraagd worden om advies. Dit kan parachutering in een vijandelijk mijnenveld betekenen. Veiligheidsadviseurs moeten zo'n situatie tijdig kunnen herkennen en met hun strategisch inzicht (tact, onderhandelingsvaardigheid, relativeringsvermogen) kunnen overwinnen. Lukt dit niet voldoende, dan moeten zij altijd terug kunnen vallen op hun coördinator.

4 Slotbeschouwing: het vervolgtraject

Zoals in de inleiding opgemerkt, loopt het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit ten einde en zullen andere partijen moeten zorgen dat het inbouwen van sociale veiligheid in het planproces een feit wordt. Gebeurt dit niet, dan wordt het experimentresultaat een vondeling en raakt sociale veiligheid in het planproces misschien een ondergesneeuwd belang.

Wij nemen aan, dat de aanbevelingen in het voorgaande concreet genoeg zijn om het vervolgtraject van het project Gebouwde Omgeving en Criminaliteit uit te kunnen stippelen. Dit zal op den duur ook gebeuren, gezien de plannen van Politie en de stedelijke overleggroep Sociale Veiligheid. De plan- en besluitvorming verlopen echter trager dan verwacht. Aanvankelijk leken de activiteiten van externen en politie naadloos op elkaar aan te zullen sluiten, thans ontstaat echter de situatie dat er op het moment dat het project afloopt niemand klaar staat om het estafettestokje over te nemen. Het experimentresultaat wordt hoe dan ook een vondeling. In de hoop dat externe veiligheidsadvisering snel overgenomen wordt door een reguliere politie-advisering, schetsen we in dit laatste hoofdstuk de ons inziens belangrijkste contouren van de toekomstige organisatie.

Vraag, aanbod en organisatie

Elk actieplan is in feite terug te brengen tot de basiselementen *vraag, aanbod en organisatie*.

Bij de inschakeling van een veiligheidsadviseur bestaat de *vraag* uit een hoeveelheid ruimtelijke plannen waarop moet worden geadviseerd, wordt het *aanbod* gevormd door het advies op die plannen en is de *organisatie* het proces waarlangs het juiste advies op het juiste moment bij het juiste plan terecht komt.

Vraagkant (DROS): het is (ons) nog onduidelijk op welke wijze de plannen geselecteerd zullen worden waarop advies moet worden gegeven. Het lijkt ons noodzakelijk dat er in elk DROS-district een contactpersoon wordt aangewezen die in de gaten houdt welke plannen in het district mogelijk in aanmerking komen voor advisering en op welk moment dit advies er moet liggen. Daarmee wordt bereikt dat de DROS ook werkelijk betrokken raakt bij het werk van de veiligheidsadviseurs. Dan kan niet de situatie ontstaan, dat men bij de DROS een afwachtende houding aanneemt.

Het bestaan van zo'n contactpersoon is ook uit organisatorisch oogpunt praktisch, omdat deze een duidelijk aanspreekpunt en brievenbus vormt voor de veiligheidsadviseur in dat district (zie verder bij 'organisatie'). Het vervullen van de rol van contactpersoon hoeft weinig tijd te kosten (2 uur per week gemiddeld). De rol van contactpersoon kan worden waargenomen door een projectleider, maar ook door een ontwerper of andere belangstellende DROS-functionaris. De contactpersonen moeten bij vragen of problemen kunnen terugvallen op een centrale 'coördinator veiligheidsadvisering' binnen de DROS. Deze coördinator is actief bij het proces betrokken door periodiek (bilateraal) overleg met de contactpersonen. De DROS-coördinator is daar-

door het punt waarbij alle lijnen met betrekking tot de vraagkant bij elkaar komen.

Aanbodkant (Politie): bij de politie zullen in elk district veiligheidsadviseurs worden benoemd en daarboven een centrale coördinator. Het is (ons) echter nog onduidelijk welke taakomschrijving de veiligheidsadviseurs krijgen en hoe deze adviseurs gekwalificeerd zullen zijn (over welke kennis en vaardigheden zij zullen beschikken alvorens het planproces in te duiken). Wij verwijzen hier met nadruk terug naar onze aanbeveling (zie hoofdstuk 3) dat de adviseurs gekwalificeerd zijn *alvorens* zij aan planteam gaan deelnemen. Er zal een trainingsprogramma moeten worden opgezet om de veiligheidsadviseurs te kwalificeren voor dit werk. De coördinator van de veiligheidsadviseurs zal daarbij de drijvende kracht moeten zijn. Bij hem komen alle lijnen met betrekking tot de aanbodkant bij elkaar.

Organisatie: er zijn in de organisatie van de toekomstige veiligheidsadvisering 3 niveaus te onderscheiden:

- **uitvoering:** het kiezen van relevante plannen, het bepalen van de geschikte ambtelijke kaders en het bepalen van het moment waarop de veiligheidsadviseur hier moet instappen;
- **beleidsvoorbereiding:** het bewaken van de voortgang, reflexie op het doorlopen proces, het evalueren van dit proces, het doen van voorstellen voor bijstelling van het beleid inzake de veiligheidsadviseurs en het 'doortillen' van beleidsvoorstellen naar het gemeentebestuur.
- **bestuur:** besluitvorming over de evaluatie en de beleidsvoorstellen.

Voor het niveau van de beleidsvoorbereiding en het bestuur hoeven geen nieuwe organisatorische kaders in het leven te worden geroepen. Het gemeentebestuur (college van B&W) ligt vast.

Op het niveau van de beleidsvoorbereiding is er de stedelijke overleggroep Sociale veiligheid. Hierin zijn bestuur, DROS en politie op beleidsniveau vertegenwoordigd.

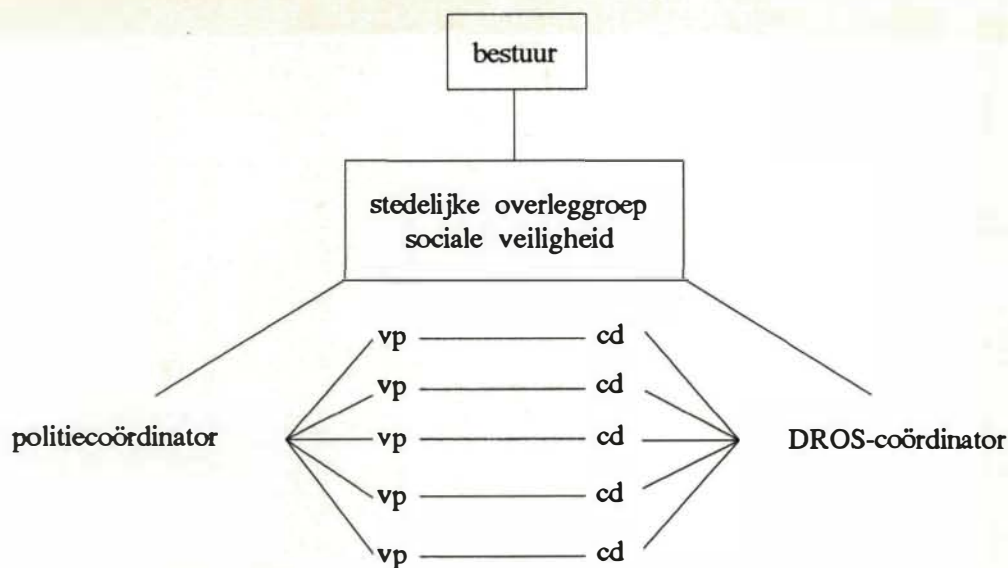
Deze overleggroep is het aangewezen kader om de organisatie van de veiligheidsadvisering verder vorm te geven en te effectueren.

Zij vervult ook de rol van inhoudelijk opererende begeleidingscommissie voor de coördinator van de veiligheidsadviseurs en de DROS-coördinator.

Op uitvoeringsniveau bestaat thans nog geen organisatorisch kader. In onze visie hoeft er op dit niveau geen formele organisatiestructuur te bestaan. De veiligheidsadviseur vormt met de DROS-contactpersoon uit het betreffende district een organisatorisch 'tandem'. In dat beeld zit de DROS voorop (zorgt voor de sturing) en de politie achterop (zorgt voor de aandrijving).

Vanzelfsprekend zal de coördinator van de veiligheidsadviseurs periodieke werkoverleggen organiseren, waarbij de veiligheidsadviseurs uit alle districten aanwezig zijn. Deze overleggen vormen, zoals wij in hoofdstuk 3 aangaven, tevens een belangrijk kader om leerervaringen onderling uit te wisselen.

De organisatie die wij voor de toekomstige veiligheidsadvisering voorstellen, kan als volgt grafisch worden weergegeven.

vp = Veiligheidsadviseur Politie

cd = Coördinator Veiligheidsadvisering DROS

Tot slot

Naar onze mening zal de inkadering van veiligheidsadviseurs binnen de organisatie van de politie geen knelpunten opleveren. Als er knelpunten ontstaan, zullen die liggen in de samenwerking tussen DROS en politie. Deze partijen zijn immers nog wat onwennig ten opzichte van elkaar. Het plan voor het doen meedraaien van politie in het ruimtelijke planproces van de DROS heeft veel overeenkomst met een uithuwelijking van de politie aan de DROS. Om dit tot een vruchtbaar huwelijk te doen uitgroeien, is een goede organisatie nodig. De stedelijke overleggroep Sociale veiligheid zal die organisatie moeten trekken. Dit vereist dat er op korte termijn duidelijk wordt

- welke politiefunctionarissen met veiligheidsadvisering belast worden;
- hoe hun exacte taakomschrijving luidt;
- welke kennis en vaardigheden zij dienen te bezitten;
- hoe de organisatorische inkadering van deze veiligheidsadviseurs eruit ziet;
- hoeveel tijd zij voor deze taakuitvoering beschikbaar hebben;
- dat er aan de DROS-kant contactpersonen en een coördinator voor de veiligheidsadvisering worden aangesteld.

Komt deze duidelijkheid er op korte termijn, dan is er nog een toekomst voor onze vondeling...